

א. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף לה עמוד ב

מתני'. ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן איסור הנאה: **חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו**, והפת והשמן שלהן...

גמ'. חלב למאי ניחוש לה? אי משום איחלופי, טהור - חיה, טמא - ירוק! ואי משום איערובי, ניקום, דאמר מר: חלב טהור עומד, חלב טמא אינו עומד! אי דקא בעי לגבינה ה"נ, הכא במאי עסקין - דקא בעי ליה לכמכא. ונשקול מיניה קלי וניקום! כיון דבטהור נמי איכא נסיובי דלא קיימי, ליכא למיקם עלה דמילתא. ואב"א: אפי' תימא דקבעי לה לגבינה, איכא דקאי ביני אטפי.

ב. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף לט עמוד ב

מתני'. ואלו מותרין באכילה: חלב שחלבו עובד כוכבים וישראל רואהו, ...

גמ'. תנינא להא דת"ר: יושב ישראל בצד עדרו של עובד כוכבים ועובד כוכבים חולב לו ומביא לו, ואינו חושש. היכי דמי? **אי דליכא דבר טמא בעדרו, פשיטא ואי דאיכא דבר טמא בעדרו, אמאי? לעולם דאיכא דבר טמא**, וכי קאי חזי ליה, וכי יתיב לא חזי ליה, מהו דתימא: כיון דיתיב לא חזי ליה, ניחוש דלמא מייתי ומערב ביה, **קמ"ל: כיון דכי קאי חזי ליה, אירתותי מירתת ולא מיערב ביה**.

ג. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מאכלי עובדי כוכבים סימן קטו סעיף א

חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו, אסור, שמא עירב בו חלב טמא. היה חולב בביתו וישראל יושב מבחוץ, אם ידוע שאין לו דבר טמא בעדרו, מותר, אפילו אין הישראל יכול לראותו בשעה שהוא חולב. היה לו דבר טמא בעדרו, והישראל יושב מבחוץ והעובד כוכבים חולב לצורך ישראל, אפילו אינו יכול לראותו כשהוא יושב, אם יכול לראותו כשהוא עומד, מותר, **שירא שמא יעמוד ויראהו**, והוא שיודע שחלב טמא אסור לישראל.

ד. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מאכלי עובדי כוכבים סימן קטו סעיף ב

גבינות העובדי כוכבים, אסורם מפני שמעמידים אותם בעור קיבת שחיתתם שהיא נבלה. ואפילו העמידוהו בעשבים, אסורה. הגה: וכן המנהג, ואין לפרוץ גדר (ב"י), אם לא במקום שנהגו בהם היתר מקדמונים. ואם הישראל רואה עשיית הגבינות והחליבה, מותר (אגור פ' שואל). וכן המנהג פשוט בכל מדינות אלו. **ואם ראה עשיית הגבינות ולא ראה החליבה, יש להתיר בדיעבד, כי אין לחוש שמא עירב בו דבר טמא מאחר שעשה גבינות מן החלב, כי דבר טמא אינו עומד, ובודאי לא עירב בו העובד כוכבים מאחר שדעתו לעשות גבינות (הגהות אשרי"י פא"מ ובארוך). ומכל מקום אסור לאכול החלב כך (שם).**

ה. פרי חדש יורה דעה סימן קטו סעיף קטן ו

ושמעינן [מהגמ'] דלא אסרו חלב נכרי אלא כשיש חשש מתערובת חלב טמא דהא בדליכא דבר טמא בעדרו התירו אף שאינו רואה כלל החליבה לא עומד ולא יושב... ואם היה דין חלב כגבינה של נכרי היה לנו לאסור כל חלב שחלבו נכרי ואין ישראל רואהו אף דליכא חשש תערובת משום לא פלוג אלא ודאי כדאמרן ונמצינו למדין שדינו ממש כדין מורייס של נכרים שאסרוהו משום תערובת יין ואם היין ביוקר שרייה ה"נ אם חלב טמא אינו נמצא במקום א' או שנמצא אלא שהוא יותר ביוקר מחלב טהור אין לאסור שם חלב שחלבו נכרי ואין ישראל רואהו אלא

מותר לילך ולקנות מהנכרים חלב שלהם וכן מצאתי להרדב"ז בתשו' בס' ע"ה כדברי ... הכלל העולה דבעיר שלא נמצא שם חלב טמא או שהיא יותר ביוקר מחלב טהור מותר לקנות מהעכו"ם חלב שחלבו בלא ראיית ישראל כלל וכן מצאתי המנהג פשוט פה אמשטירדאם וכן נהגתי אני ג"כ זולת קצת יחידים הנזהרים בזה ...

ו. ערוך השלחן יורה דעה סימן קטו סעיפים ד-ו

ואין לשאול, דבאין דבר טמא בעדרו למה לנו שיהא הישראל יושב מבחוץ, והרי אין שום חשש בזה, אמנם כתבו הראשונים, דכל שהישראל לא ראה החליבה כלל, והיינו שגם מבחוץ לא ישב, אסרו חז"ל בכל גווני, ... כן כתוב במרדכי (ס' תתכו) ... ורק הקילו בהשמירה, דהיינו שדי בשיבה מבחוץ, כמו שנתבאר, וכן די ביוצא ונכנס ... והנה עכ"פ נתברר, דלפי דעת כל רבותינו שהבאנו, אפילו במקומות דלא שכיח כלל דבר טמא בעיר, באופן שאין חשש לתערובת חלב טמא, מ"מ אסור כשהישראל לא עמד עכ"פ מבחוץ בשעת החליבה, או שיהא יוצא ונכנס ... **ודלא כאחד מגדולי האחרונים שהאריך בזה**, להקל לשתות חלב שלהם במקום שאין שם דבר טמא, או שהוא רחוק המציאות שיחלבו את הטמא, או שחלב טמא ביוקר, והביא ראיה מאיזה גדולים שהקילו בכה"ג, ומסיבה זו יש הרבה מתפרצים באיסור זה בדורנו בעוה"ר, כאשר ראינו ושמענו, ... וכיון שנפסק לאיסור בטור וש"ע וכל גדולי האחרונים מי יוכל להעיז פניו ולמלא תאות נפשו, ושומר נפשו ירחק את עצמו מזה.

וליתר שאת אברר לך איך שכל דברי רבותינו הקדושים הם כגחלי אש, מה שהתוודה לפני בלב נשבר בהיותי יושב על כסא הוראה בעיר פלונית, שאחד מהבע"ב החשובים דשם היה נוהג היתר בדבר בהיותו חוץ לביתו בעיר הגדולה במדינה, וישב תדיר בשם לעסקיו הוא ועוד אורחים בשתותם חמים בבוקר בבוקר היו קונים חלב שמן שקורין סמאנ"ט אצל חנוני אינו יהודי שכנגד אכסניא שלהם, ופעם אחת התחילו לחקור ביניהם מאין לוקח החנוני הקטן הזה כל כך חלב שמן, והלך הוא להחנוני ושאלו, וא"ל החנוני אני קונה באיטליז של בשר הרבה מוח של הבהמות וממחה אותם עם הרבה חלב ומבשלם ביחד, וזה הוא השמנונית, אז נפלו כולם על פניהם על חטאם הגדול שאכלו טרפות ובשר בחלב, והבהע"ב התודה לפני וצעק בקול כמה גדולים דבר חכמים. ובאמת כך מקובלני, שכל גזירת חכמים, לבד טעמים הנגלה יש עוד הרבה טעמים כמוסים שלא גילו אותם ... [וביחוד שמעתי שבאמעריקא יש רבים המאומות ששותים חלב חזיר, מפני שמצויים שם הרבה]

ז. בית מאיר יורה דעה סימן קטו

...ותו הברור דאף לדבריו דוקא אם החלב טמא מצוי למכור ביוקר מהטהור אבל כמו במדינתנו שאין אדם קונה חלב טמא ודאי כל שיש דבר טמא בנמצא במקום הזה דיש לחוש שיערבנה כדי למוכרה דאילו בעינה אין קונה אותה...

ח. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן מז

ובדבר החלב של הקאמפאניעס במדינתנו אשר יש פקוח הממשלה ואם יערבו חלב בהמה טמאה יענשו וגם יסגירו את העסק שלהם שלכן ודאי מירתתי מלערב יש טעם גדול להתיר אף בלא שיטת הפר"ח משום דהעיקר ידיעה ברורה הוא כראיה ממש ... וזהו גדר אנן סהדי שמצינו בהרבה מקומות. ואף לעדי קיומא דקידושין שאף שלא ראו אלא היחוד הוא כראו הביאה ממש ונעשית א"א גמורה אף לחייב מיתה להבא עליה אחר אח"כ שלא לתפוס בה קידושין אחרים ... ולכן בחלב שאסרו רק בחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו יש להתיר גם בישראל יודעין ידיעה ברורה דהוי כראיה. וזה שאם יערבו יענשו ויצטרכו לסגור העסק שלהם שהוא הרוחה של כמה אלפים והממשלה משגחת אליהם הוא ודאי ידיעה ברורה שהיא כראיה שלא היה בכלל איסורם. וזה הוא גם לכו"ע דאין טעם לחלוק בזה ולכן הרוצה לסמוך ולהקל יש לו טעם גדול ורשאי וכמו שמקילין בזה הרוב בנ"א שומרי תורה וגם הרבה רבנים וח"ו לומר שעושין שלא כדין. אבל מ"מ לבעלי נפש מן הראוי להחמיר ואין בזה משום יוהרא וכך אני נוהג להחמיר לעצמי אבל מי שרוצה להקל הוא עושה כדינא ואין להחשיבו כמזלזל באיסורין.

ט. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן מח

ובדבר מה שכתבתי שהרוצה להקל בחלב של הקאמפאניעס שהם תחת השגחת הממשלה יש לו טעם גדול משום שידיעה נחשבה כראיה ולא היה זה בכלל האיסור כיון שאסרו רק באין ישראל רואהו הוא טעם גדול. ואף שכת"ר שלח לי תשובה מפקיד השלטון שהעונש ע"ז הוא רק מעשרים וחמשה עד מאה דאלאר וגם הם מקבלי שוחדא, לא נתבטלה בזה הידיעה משום דאין להם בשביל מה לעבור ולהעניש וליתן שוחד דאין להיות מזה ריוח שימסרו נפשיהו ע"ז דכיון שאסור מדיני הממשלה לערב, ודאי כשירצו ליקח פועלים לחלוב סוסים וגמלים וחזירים יצטרכו לשלם להם הון רב וגם לשחד כל הפועלים שיש להקאמפאניע שישתקו וגם לשחד למשגיחי הממשלה שאף ששחד הוא דבר המצוי מ"מ בדבר פרסום כאצל הקאמפאניע שאין עושין בעצמן אלא ע"י פועלים הוא דבר קשה שייראו מליקח שחד ואם יעלה בידו ליתן להם שחד צריך להון רב ונמצא שאין שייך שיהיה לו ריוח מזה ובלא ריוח הא מפורש בגמ' שאין לחוש לערובי בע"ז דף ל"ד קיסתא דמורייס בלומא קיסתא דחמרא בד' לומי וכן הוא בתוס' ע"ז/דף ל"ב. ורק שיש לחוש שמא יש לו מעט חלב טמא שא"צ לפועלים ויערב באופן שלא יבינו העוסקים שהוא רק ריוח משהו ובפרט לגבי מסחר של אלפים שודאי בשביל מירתת מדיני הממשלה אף בשביל עונש קטן לא יערב, ובפרט שאם יעבור איזה פעמים ודאי יקחו ממנו הלאייסענס שיהיה מוכרח לסגור העסק כמו שנוהגין בהרבה דברים שאם אין מועיל עונש ממון עונשין בלקיחת הלאייסענס שהוא סגירת העסק. ולכן אף שאין לא נימא דברים ואומדנות מעצמנו אבל אומדנא זו דמירתת וכן שאין לחוש לעירוב כשאין ריוח הוא מפורש בגמ' והחשבון שאין ריוח זה ודאי יכולין גם אנחנו לחשוב.

י. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן מט

הנה בדבר שהעיר כתר"ה מה שהקאמפאניעס לוקחין חלב גם מהפארמערס שעליהם אין השגחת הממשלה כ"כ כי אין שוטרים באים בתמידות לכן אבאר הדבר שאם מצד הקאמפאניעס מותר יש טעם גדול וכן נוטה להלכה שאף שלוקחין גם מהפארמערס אין לאסור. וגם עצם הדבר יתבאר יותר ... ולכן צריך לומר דסברי דהאיסור שאסרו בחלב של עכו"ם אף שהוא מחשש חלב טמא לא אסרו אלא כשבא ליד ישראל אבל כשהוא עדין ביד העכו"ם לא אסרו ולכן כשעשה העכו"ם גבינות ויש שם צחצוחי חלב בגומות שעתה צריך להעשות האיסור כשבא ליד הישראל פליגי האמוראי שר' חנינא סובר דיש שם חלב ע"ז ושייך להעשות עליהו האיסור דחלב רק שמתחלה לא היה אסור משום שלא חששו לספק ואמרינן דנחלב לגבינה שודאי לא עירב דאינו שוטה כיון שאינו עומד ואח"כ גזרו לחשוש גם לספק שמא נחלב מתחלה לאכילה והוה הצחצוחים ככל חלב שנאסר כשבאו ליד הישראל. ושאר אמוראי סברי דהצחצוחים שבתוך הגומות של הגבינות אין עלייהו כבר שם חלב ולא שייך שיעשה עלייהו שוב איסור דחלב כשבאו ליד הישראל. ואף אם ודאי נחלב מתחלה לאכילה כיון שבעת שבאו ליד הישראל שאז צריך להעשות עלייהו האיסור כבר הם רק צחצוחים שבגומות הגבינה אין שייך שיאסרו ולכן הוצרכו לטעמים האחרים.

...וא"כ אינו כלום מה שהקאמפאניעס לוקחים גם חלב מפארמערס שהם לא מירתתי כולי האי דעכ"פ כיון שלא נעשה האיסור אצלם, וליד הישראל בא מהקאמפאניע שמירתתי אין לאסור.

יא. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן טז

גבינות עכו"ם שראה ישראל עשייתן ולא ראה החליבה בע"ה. כ"ב אדר תשל"ה. מע"כ ידידי וחביבי מחו', הרה"ג מהר"ר יוסף טענדלער שליט"א. הנה גבינות שראה ישראל עשיית הגבינות ולא ראה החליבה שהרמ"א ז"ל/ד כתב בסימן קט"ו סעי' ב' דיש להתיר בדיעבד כי אין לחוש שמא עירב בו דבר טמא מאחר שעשה גבינות מן החלב כי דבר טמא אינו עומד ובודאי לא עירב בו העכו"ם מאחר שדעתו לעשות גבינות, והוא תמוה לכאורה כי מאחר שכתב הרמ"א שבודאי לא עירב בו העכו"ם דבר טמא אין לך ראייה גדולה מזה... וזה כתבתי בחלב עכו"ם ממש שמן הראוי להחמיר כשאפשר להשיג גבינות שנעשו מחלב שראה ישראל ואפשר להשיג הוא כשליכא חלוק בהשויי אלא משהו דבאיכא חלוק במקח בערך שתות הוא בחשיבות הפסד מרובה וכיון שרמ"א מתיר בדיעבד הוא אף בשביל

שינוי קטן במקח ובשביל טירחא קטנה, עיין בש"ך סימן ס"ט ס"ק י"ד שאפילו טירחת מעשה המליחה נקרא דיעבד, ובחלב הקאמפאניעס / החברות/ שבמדינתנו הא בארתי בתשובותי אג"מ חיו"ד א' סימן מ"ז שמדינא אין לאוסרם ורק שהוא מן הראוי להחמיר שלא שייך אפילו לבעלי נפש להוסיף תרי חומרי בעלמא אפילו באיסורין דאורייתא החמורים, וכ"ש כאן שכל החשש הוא רק לאלו המפרשים הא דר' חנינא כרש"י וסברי שיש לחוש אף לטעם ר' חנינא, דלפסוק לגמרי כר' חנינא ליכא שום פוסק אלא רק שיש דסברי דיש לחוש גם לטעמו דר' חנינא ולהגר"א בס"ק י"ז אלו שאוסרין חמאה הם אליבא דר' חנינא שמפרשין כרש"י, והאוסרין חמאה הוא רק מספק לחוש גם לטעם צחצוחי חלב... סוף דבר אף בחלב עכו"ם ממש אין לאסור הגבינות שעשה העכו"ם ממנו כשראה ישראל העשיה אלא רק לבעלי נפש במקום שאפשר להשיג בלא טירחא ובלא חלוק בהשיוי כדבארתי, ובחלב של הקאמפאניעס דמדינתנו שבארתי שאין לאוסרם מדינא אלא רק מן הראוי להחמיר לבעלי נפש שנמצא שהוא חומרא על חומרא אין לחוש כלל.

יב. חלקת בנימין סימן קטו ס"ק טז

...יש מי שכתב דאפילו אם המחלבה היא ברשות עכו"ם מכל מקום אין בחלב זה משום חלב עכו"ם מפני שבודאי לא יערבו בו חלב טמא מחמת יראתם ממפקחי הממשלה והרי זה דומה למה שכתב בש"ע כאן דישראל היושב אצל הליבה ואם יעמוד יוכל לראות החליבה מותר מפני שהנכרי ירא מלערב דילמא יעמוד ויראנו והכי נמי בזה לא יערב כי הם יראים שמא יראום מפקחי הממשלה אבל הרבה פוסקים נחלקו ע"ז וס"ל דאין להתיר חלב זה ... ונראה שראוי להחמיר בזה (ציונים: ובתשובה אחרת [שנדפסה בסוף ספר פתחי הלכה] כתב עוד דבמקום שאפשר להשיג חלב שתחת השגחת ישראל אף שעולה בקצת טירחא יותר ואף ביוקר מעט אין מן הראוי להקל בזה וצריכים להשיגו עכ"ד ומסתימת הדברים נראה מוכח דלאו בבע"נ דוקא משתעי).

יג. שו"ת מנחת יצחק חלק י סימן טז

בענין החלב ישראל שבמקומו, שאחרי שראה כל העבודה שנעשית ע"י עכו"ם, עלה על מחשבתו שאולי יש כאן חשש של בישול עכו"ם ע"י הפעסטרייזער, כי פתיחת הצינוריות שמוליכין את החלב להפעסטרייזער הכל נעשה רק ע"י עכו"ם, והפעסטרייזער הוא כעין בישול שעולה ל - 170 מעלות. והנה בפשטות אין כאן חשש משום דהוי דבר הנאכל כמות שהוא חי, וכמ"ש בתוש' מהרש"ם (ח"ב סי' רס"ב) דחלב ראוי לשתותו חי ול"ש בו בישול עכו"ם, אבל זה היה בזמנו, ... ומ"מ י"ל דעדיין הדבר תלוי במציאות וכהיום הזה בכמה מדינות נשתנה ומקפידים שלא לאכול חלב חי ואם נאמר כן יתיישב לנו דברי הגה"צ מרא דארעא דישראל זלה"ה בתשו' מהרי"ץ (ח"א סי' מ"ו), דכתב שם באמצע התשובה על השאלה בנידון נכרית שבשלה חלב שחלבו ביום טוב באותו היום, וז"ל אבל יש ספק אחר אם אין בזה משום בישול עכו"ם, ואף דבנאכל כמות שהוא חי ל"ש בישול, אבל הרופאים כולם מעידים שחלב חי בלי בישול הוי סכנה, וגם ניכר הבישול לפנינו אם לא שע"י ישראל נעשה מעשה לקרב הבישול וכו' עכ"ל... אמנם בנוגע לשאלת כ"ת יש צד גדול להיתרא, כיון דהבישול נעשה ע"י קיטור, יש מגדולי האחרונים שס"ל דבכה"ג אין משום בישול עכו"ם, דהבל מים הנכנסים תוך הקנים לעשייה הפעסטרייזער לא גרע ממעושן, כמבואר בדרכי תשובה (סי' קי"ג סקט"ז), והובא במנחת יצחק (ח"ג סי' כ"ו אות ו') עיין שם, ואף דיש לחלק, דמה שמרתיח החלב ע"י חמימות הקיטור מיקרי באמת בישול דחמימות הקיטור הוא רק כמו האש המחמם, מ"מ סניף להיתרא יש כאן, והבאתי שם מה שיש טוענים שכל מה שנתבשל בבית חרושת, אין בו משום בישול עכו"ם, מפני שאין מכירים את מי שבשלו, ושאל השואל אם יש לזה יסוד בהלכה, והראיתי מקום לברכי יוסף (יו"ד קי"ב אות ט') שהביא כן ממהרי"ט צהלון, וכתב ע"ז הברכי יוסף דלא שמענו היתר זה, אלא בפת פלטר, משום שהוא חי' נפש עיין שם, אבל סניף להיתרא יש, להא דנעשה ע"י קיטור, דהרי בדרכי תשובה הביא מאיזה גדולי האחרונים שס"ל כן להלכה. וכ"ז ללמד זכות על המקילים, ... אבל בודאי היכא דאפשר, וכמ"ש בנוגע למקומו שאפשר לסדר בניקל באופן שיהי' נעשה ע"י ישראל, מה טוב ומה נכון לסדר כן, אם מסכים לזה ידי"נ הגה"צ מוה"ר עזריאל יהודא לעבאוויטש שליט"א אב"ד דקה"ע"י דשם.

.T' ILLINOIS MILK STATUTE

- (a) ORIGINAL STATUTE: “Milk” means the milk of cows or goats, and includes skim milk and cream.
- (b) PROPOSED AMENDED STATUTE (Senate Bill 1228): “Milk” means the milk of cows, goats, sheep, water buffalo, **or other hooved mammals** and includes skim milk and cream.
- (c) SENATOR IRA SILVERSTEIN PROPOSED AMENDMENT #1 TO AMENDED STATUTE: “Milk” means the milk of cows, goats, sheep, water buffalo, and includes skim milk and cream.
- (d) cRc PROPOSED AMENDMENT FOLLOWING OBJECTION OF DEPARTMENT OF PUBLIC HEALTH: “Milk” means the milk of cows, goats, sheep, water buffalo, or other hooved mammals **(provided that there is compliance with the labeling requirements set forth in the Grade “A” Pasteurized Milk Ordinance of the U.S. Department of Health and Human Services)**, and includes skim milk and cream.
- (e) REVISED AMENDMENT AGREED UPON BY DEPARTMENT OF PUBLIC HEALTH: “Milk” means the milk of cows, goats, sheep, water buffalo, or other hooved mammals, **provided that it is labeled in accordance with** the current Grade “A” Pasteurized Milk Ordinance as adopted by the United States Public Health Service- Food and Drug Administration, and includes skim milk and cream.
- (f) REVISED AMENDMENT TO AMENDMENT AGREED UPON BY DEPARTMENT OF PUBLIC HEALTH (AMENDMENT “2” to SB1228): “Milk” means the milk of cows, goats, sheep, water buffalo, or other hooved mammals, provided that it **MUST BE** labeled in accordance with the current Grade “A” Pasteurized Milk Ordinance as adopted by the United States Public Health Service- Food and Drug Administration, and includes skim milk and cream.
- (g) PROPOSED REVISION OF REVISED AMENDMENT BY THE RAW (UNPASTEURIZED) MILK LOBBY: “Milk” means the milk of cows, goats, sheep, water buffalo, or other hooved mammals, provided that it must be labeled in accordance with the current Grade “A” Pasteurized Milk Ordinance as adopted by the United States Public Health Service- Food and Drug Administration, **with the exception of unpasteurized milk sold in accordance with Section 8 of this Act**, and includes skim milk and cream.
- (h) REVISION OF PROPOSED REVISION OF REVISED AMENDMENT BY THE RAW (UNPASTEURIZED) MILK LOBBY (AMENDMENT #3 to SB1228): “Milk” means the milk of cows, goats, sheep, water buffalo, or other hooved mammals, provided that it must be labeled in accordance with the current Grade “A” Pasteurized Milk Ordinance as adopted by the United States Public Health Service- Food and Drug Administration, **and includes skim milk and cream and unpasteurized milk sold in accordance with Section 8 of this Act.**” (PASSED APRIL 29, 2015, referred to Human Services Committee, May 11, 2015).

.IU FURTHER READING

- (a) Grade “A” Pasteurized Milk Ordinance, Section 4: Labeling – “All bottles, containers and packages, containing milk or milk products, except milk tank trucks, storage tanks and cans of raw milk from individual dairy farms, shall be conspicuously marked with: ...3. The common name of the hooved mammal producing the milk shall precede the name of the milk or milk product when the product is

- or is made from other than cattle's milk. As an example, "Goat", "Sheep", "Water Buffalo", or "Other Hooved Mammal" milk or milk products respectively.
- (b) Section 8 of Illinois Milk Statute: After the effective date of this Act, no person shall sell or distribute, offer to sell or distribute any milk or milk product for human use or consumption unless such milk or milk product has been pasteurized and has been produced and processed in accordance with rules and regulations promulgated by the Department...The pasteurization requirement of this Section shall not be applicable to milk produced in accordance with Department rules and regulations if sold or distributed on the premises of the dairy farm.
- (c) Illinois Review (April 27, 2015): By a unanimous vote of 109-0, State Rep. Peter Breen's (R-Lombard) bill (HB 2690), has passed the Illinois House. The legislation allows the sale of unpasteurized milk at Illinois farms. Sales of unpasteurized or "raw" milk had been occurring in Illinois under a decades-old statute, but due to more recent changes in state law, raw milk sales had been inadvertently made illegal. Because current law provides misdemeanor criminal charges for raw milk sale, Illinois residents have been forced into underground transactions to purchase the milk. This legislation would remedy the defect in current law and allow individuals to purchase and sell raw milk in the open...The bill now moves to the Illinois Senate.
- (d) Rabbi Avrohom Gordimer, Milk from non-Kosher Species, in Torah Musings, February 24, 2015 (available on line at <http://www.torahmusings.com/2015/02/milk-from-non-kosher-species/>): ... The average camel only produces about two gallons of milk per day, in brief 90-second spurts; camels are known to be stingy and fussy when it comes to being milked by humans. At prices of \$80-130 per gallon in the Western market, and the prevalence in the Middle East of infections from MERS (Middle East Respiratory Syndrome), whose microbes are carried by camels, plus taking into account environmental factors, the prospects of camel milk ever becoming popularly available as a retail product in North America are about nil. ... Milk from the above non-kosher animals, as well as from the other בהמות טמאות, does not separate well into cream (milkfat) and skim milk, and it cannot be used for the manufacture of rennet-set cheese. When contrasted with the dairy cow, which typically yields up to 13 gallons of milk per day, whose milk is ideal for cream/skim milk separation and cheese manufacture, and whose lactation period by far exceeds that of most other mammals, it is eminently clear why the cow is the dairy animal in North America.
- (e) FARM-M camel milk coagulant clots donkey milk too – by Mark Astley, April 2, 2015 – dairy reporter (copyrighted).
- (f) Health Benefits of Camel Milk, by Jan Millehan (April 16, 2015 – LiveStrong.com) Camel milk, used medicinally for centuries by nomadic people, is the closest to human mother's milk and contains 10 times more iron and three times more vitamin C than cow's milk, according to The Huffington Post. Camels possess unique, powerful immune-system components, which are contained in their milk. Camel milk might potentially benefit disorders including diabetes and autism. As with any natural remedy, consult your doctor before drinking camel milk. (also see Camel Milk USA website – "Dr. [Millie] Hinkle Wins FDA Approval for Sale of Camel Milk").